

Voorstel voor een verordening van het Europese Parlement en de Raad betreffende het optreden van de lidstaten ten aanzien van openbare-diensteisen en de gunning van openbare-dienstcontracten op het gebied van het personenvervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren

(2000/C 365 E/10)

(Voor de EER relevante tekst)

COM(2000) 7 def. — 2000/0212(COD)

(Door de Commissie ingediend op 26 juli 2000)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op de artikelen 71 en 89,

Gezien het voorstel van de Commissie,

Gezien het advies van het Europees en Sociaal Comité,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's,

Volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De ontwikkeling van de hoogst mogelijke normen voor de openbare-dienstverlening in het personenvervoer over de weg, per spoor en over de binnenwateren is één van de voornaamste doelstellingen van het gemeenschappelijke vervoerbeleid van de Gemeenschap.
- (2) De drie belangrijkste mechanismen waarmee de bevoegde instanties in de lidstaten dit doel nastreven, zijn: sluiting van openbare-dienstcontracten met exploitanten, verlening van exclusieve rechten aan exploitanten en vaststelling van minimumnormen voor de exploitatie van openbaar vervoer.
- (3) Het is belangrijk dat de rechtspositie van deze mechanismen ten opzichte van het Gemeenschapsrecht wordt verduidelijkt.
- (4) Met betrekking tot het vervoer over land spreekt artikel 73 van het Verdrag van de vergoeding van bepaalde met het begrip „openbare dienst” verbonden, verplichte dienstverrichtingen. Verordening (EEG) nr. 1191/68 van de Raad van 26 juni 1969 betreffende het optreden van de lidstaten ten aanzien van met het begrip openbare dienst verbonden verplichtingen op het gebied van het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren ⁽¹⁾ stelt een communautair regelgevend kader voor het openbaar personenvervoer vast, waarin uitvoering wordt gegeven aan dat artikel van het Verdrag, en wordt aangegeven hoe de bevoegde instanties in de lidstaten kunnen zorgen voor geschikt vervoer, dat bijdraagt tot duurzame ontwikkeling, sociale integratie, verbetering van het milieu en regionaal evenwicht.
- (5) Veel lidstaten hebben wetgeving ingevoerd die in ten minste een deel van hun openbaarvervoermarkt voorziet in de verlening van exclusieve rechten voor een bepaalde periode en in de gunning van openbare-dienstcontracten op basis van openbare, transparante en eerlijke gunningsprocedures. In het licht van deze ontwikkelingen, de toepassing van de communautaire voorschriften betreffende de vrijheid van vestiging en de toepassing van de communautaire regels inzake openbare aanbestedingen, is aanzienlijke vooruitgang geboekt op weg naar een de gehele Gemeenschap/EER omvattende toegankelijke openbaarvervoermarkt. Als gevolg daarvan heeft het handelsverkeer tussen de lidstaten zich flink ontwikkeld, en verrichten een aantal openbaarvervoerexploitanten nu diensten in meer dan één lidstaat.
- (6) De openstelling van de markt op basis van nationale wetgeving heeft evenwel geleid tot verschillen in de procedures en tot rechtsonzekerheid met betrekking tot de rechten van de exploitanten en de plichten van de bevoegde instanties.
- (7) Namens de Commissie uitgevoerde studies ⁽²⁾ en de ervaringen van de staten waar reeds een aantal jaren concurrentie in de openbaarvervoersector bestaat, tonen aan dat de invoering, met de nodige voorzorgen, van gereguleerde mededinging tussen EU-exploitanten in deze sector, heeft geleid tot een aantrekkelijker en goedkoper dienstverlening, en de uitvoering van de aan de exploitanten opgedragen specifieke taken waarschijnlijk niet zal belemmeren.
- (8) Het is van belang het communautaire regelgevingskader aan te passen om een verdere ontwikkeling van de concurrentie op het gebied van het openbaar personenvervoer mogelijk te maken en rekening te kunnen houden met de nieuwe juridische aanpak van de lidstaten bij de regulering van het openbaar personenvervoer. Dit is in overeenstemming met de conclusies van de Europese Raad van Lissabon van 28 maart 2000, waarbij de Commissie, de Raad en de lidstaten werd verzocht om, in het kader van hun respectievelijke bevoegdheden, de liberalisering op gebieden als ... vervoer te versnellen. Modernisering van het communautair regelgevingskader zal de mogelijkheid scheppen ervoor te zorgen dat een soepel verloop van de openstelling van de markt op communautair niveau gewaarborgd is, en dat de basiselementen van de aanbestedingsprocedures in alle lidstaten worden geharmoniseerd.

⁽¹⁾ PB L 156 van 28.6.69, blz. 1, laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EEG) 1893/91 (PB L 169 van 29.6.91, blz. 1).

⁽²⁾ „Improved structure and organisation for urban transport operations of passengers in Europe” Isotope consortium, CEC, 1998; „Examination of Community law relating to the public service obligations and contracts in the field of inland passenger transport”, door NEA Transportonderzoek en opleiding ingediend bij de Europese Commissie, 1998.

- (9) Artikel 16 van het EG-Verdrag bepaalt dat ervoor moet worden gezorgd dat diensten van algemeen economisch belang functioneren op basis van beginselen en voorwaarden die hen in staat stellen hun taken te vervullen. De ontwikkeling van concurrentie dient daarom gepaard te gaan met communautaire regelgeving die bescherming van het algemeen belang in termen van voldoende beschikbaarheid van openbaar vervoer van een behoorlijke kwaliteit waarborgt. Daartoe is het belangrijk dat gebruikers en belanghebbenden kunnen beschikken over geïntegreerde informatie over de beschikbare diensten.
- (10) Vrijheid van vestiging is een grondbeginsel van het gemeenschappelijk vervoerbeleid, en volgens dit beginsel moet aan in een lidstaat gevestigde vervoerders uit een andere lidstaat op transparante wijze en zonder onderscheid de feitelijke toegang tot de openbaarvervoermarkt in die lidstaat worden gewaarborgd.
- (11) Het Verdrag bevat specifieke regels met betrekking tot concurrentiebeperking. Met name artikel 86, lid 1, van het Verdrag verplicht de lidstaten tot naleving van deze regels met betrekking tot openbare bedrijven en de ondernemingen waaraan uitsluitende rechten worden verleend. Ingevolge artikel 86, lid 2, van het Verdrag vallen ondernemingen die met het beheer van diensten van algemeen economisch belang zijn belast, onder specifieke voorwaarden onder deze regels.
- (12) Om de toepassing van het discriminatieverbod en gelijke behandeling van concurrerende exploitanten te verzekeren, is het van essentieel belang dat er gemeenschappelijke basisprocedures worden omschreven die door de bevoegde instanties bij de sluiting van openbare-dienstcontracten of de vaststelling van minimumcriteria voor de exploitatie van openbaar vervoer moeten worden nageleefd. Volgens de beginselen van Gemeenschapsrecht zijn de bevoegde instanties bij de tenuitvoerlegging van deze procedures verplicht tot wederzijdse erkenning van technische normen en evenredigheid van selectiecriteria. Op grond van het subsidiariteitsbeginsel moeten die gemeenschappelijke basisprocedures de bevoegde instanties in de lidstaten wel de ruimte bieden om bij de sluiting van openbare-dienstcontracten of de vaststelling van minimumcriteria voor de exploitatie van openbaar vervoer rekening te houden met specifieke nationale of regionale juridische dan wel feitelijke omstandigheden.
- (13) Onderzoek en ervaring hebben uitgewezen dat de openbare aanbesteding van openbare-dienstcontracten een doeltreffende methode is, waarmee de voordelen van concurrentie op het vlak van kosten, efficiency en innovatie kunnen worden verkregen, zonder dat de uitvoering van de in het algemeen belang aan de exploitanten opgedragen taken wordt belemmerd.
- (14) Richtlijn 92/50/EEG van de Raad van 18 juni 1992 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor dienstverlening⁽¹⁾ en Richtlijn 93/38/EEG van de Raad van 14 juni 1993 houdende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en telecommunicatie⁽²⁾ bevatten regels inzake verplichte aanbesteding bij de sluiting van bepaalde contracten. Wanneer deze regels van toepassing zijn, zijn de bepalingen van de onderhavige verordening met betrekking tot de eis dat de contracten moeten worden aanbesteed en tot de wijze waarop de selectie van exploitanten moet geschieden, niet van toepassing.
- (15) Bij de sluiting van een openbare-dienstcontract dient aanbesteding echter niet verplicht zijn, wanneer voor de veiligheid van het spoorvervoer of de coördinatie van een metro- of tram door in het gedrang komt. De belanghebbenden moeten echter wel de gelegenheid krijgen om commentaar te leveren op plannen om contracten op deze wijze te gunnen, en wel tijdig, zodat met hun visie rekening kan worden gehouden. Wanneer spoordiensten die onder op deze wijze gegunde contracten vallen, volledig met busdiensten zijn geïntegreerd, moet het mogelijk zijn de busdiensten in het zelfde contract op te nemen.
- (16) Bij de sluiting van openbare-dienstcontracten dient aanbesteding evenmin verplicht te zijn, wanneer het contract een geringe waarde vertegenwoordigt. Bij de aanbesteding van een heel net dient de waarde hoger te worden gesteld dan bij de aanbesteding van een deel van een net of een bepaalde lijn.
- (17) Om rekening te kunnen houden met de specifieke aard en commerciële levensvatbaarheid van bepaalde delen van de openbaarvervoermarkt, moeten de bevoegde instanties ook de mogelijkheid hebben om initiatieven vanuit de markt, die op dat moment niet door een exploitant bediende gaten opvullen, te stimuleren door op verzoek van een exploitant een exclusief recht te verlenen voor het onderhouden van diensten op een bepaalde lijn. Een dergelijk recht kan onderhands worden verleend, mits het slechts voor een strikt beperkte periode geldt en niet verlengbaar is.
- (18) Wanneer overheden een exclusief recht verlenen zonder dat er sprake is van rechtstreekse financiële compensatie, moeten zij dat recht kunnen verlenen volgens een vereenvoudigde procedure die niettemin niet-discriminerende concurrentie tussen exploitanten waarborgt.
- (19) De overheden moeten de exploitanten kunnen compenseren voor de kosten verbonden aan de naleving van de voor exploitatie van openbaar vervoer geldende minimumcriteria, mits deze compensatie eerlijk kan worden berekend en niet zo hoog is dat zij de druk op de exploitant om zich in de eerste plaats op de behoeften van de reizigers te richten, vermindert.

⁽¹⁾ PB L 209 van 24.7.92, blz. 1, laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 97/52/EG (PB L 328 van 28.11.1997, blz. 1).

⁽²⁾ PB L 199 van 9.8.1993, blz. 84, laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 98/4/EG (PB L 101 van 1.4.1998, blz. 1).

- (20) De voor exploitanten geldende bepalingen van deze verordening dienen ook van toepassing te zijn, wanneer de openbaarvervoerdiensten worden verricht door een overheidsdienst die geen eigen rechtspersoonlijkheid heeft, los van die van de overheidsdienst die als bevoegde instantie optreedt. Bij iedere andere oplossing, inhoudende dat deze bepalingen niet worden toegepast in gevallen waarin de staat als ondernemer optreedt, zou een nietdiscriminerende toepassing van het Gemeenschapsrecht niet verzekerd zijn.
- (21) Onderzoek en ervaring hebben uitgewezen dat wanneer diensten worden verricht op basis van openbare-dienstcontracten met een duur van ten hoogste vijf jaar, dit de uitvoering van de aan de exploitanten opgedragen bijzondere taken niet hoeft te belemmeren. Om de concurrentievervalsing zoveel mogelijk te beperken en tegelijk de kwaliteit van de dienstverlening te beschermen, dient dit in de regel de maximale looptijd van openbare-dienstcontracten te zijn. Langere contractperioden kunnen echter noodzakelijk zijn, wanneer de exploitant moet investeren in infrastructuur, rollend spoorwagematerieel of andere voertuigen die noodzakelijk zijn bij specifieke, geografisch afgebakende vervoerdiensten, en waarvan de terugverdientijden lang zijn.
- (22) Op grond van het discriminatieverbod moeten de bevoegde instanties ervoor zorgen dat openbare-dienstcontracten geen groter geografisch gebied bestrijken dan in het algemeen belang — met name wanneer er behoefte is aan geïntegreerde diensten voor grote groepen personen die gedurende hun reis gebruik plegen te maken van meer dan één schakel van het openbaarvervoernet — vereist is.
- (23) Wanneer de bevoegde instanties het passend achten om ten behoeve van het algemeen belang werknemers te beschermen in situaties waarin de sluiting van een openbare-dienstcontract tot verandering van exploitant kan leiden, moeten zij de bevoegdheid hebben om van de exploitanten te verlangen dat zij de desbetreffende bepalingen toepassen van Richtlijn 77/187/EEG van de Raad van 14 februari 1977 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen daarvan⁽¹⁾.
- (24) De overeenkomstig deze verordening ingevoerde procedures moeten transparant zijn en er moeten rechtsmiddelen openstaan tegen beslissingen van de bevoegde instanties. Voorts moeten de instanties de dossiers inzake hun beslissingen gedurende tien jaar bewaren, overeenkomstig de verjaringstermijn van artikel 15 van de verordening van de Raad inzake procedures betreffende overheidssteun⁽²⁾.
- (25) Verordening (EEG) nr. 1191/69 bepaalt dat bedrijfskosten en -baten, overheadkosten en activa en passiva met betrekking tot het voldoen aan openbare-diensteisen gescheiden moeten worden verantwoord. Deze eis moet, in gemoderniseerde vorm, worden gehandhaafd om ervoor te zorgen dat de overheid waar voor haar geld krijgt, en dat de compensatiebetalingen niet worden misbruikt om de concurrentie te vervalsen.
- (26) Wanneer de compensatiebetalingen meer bedragen dan de netto kosten die een exploitant heeft moeten maken om aan een openbare-diensteis te voldoen, zullen zij krachtens de communautaire regels inzake overheidssteun moeten worden onderzocht. De Gemeenschap dient daarom regels vast te stellen die bepalen wanneer de compensatie als niet te hoog mag worden beschouwd. Openbare aanbesteding van contracten is een efficiënte manier om te waarborgen dat de compensatie niet te hoog wordt, mits de uitslag van de aanbesteding een weerspiegeling is van eerlijke en realistische marktvoorwaarden.
- (27) Verordening (EEG) nr. 1191/69 stelt ingevolge die verordening betaalde compensatie vrij van de door artikel 88, lid 3, van het Verdrag voorgeschreven kennisgeving van overheidssteun. De onderhavige verordening bevat nieuwe en gedetailleerde regels, die afgestemd zijn op de specifieke situatie van het openbaar personenvervoer, waaronder gemoderniseerde eisen inzake een gescheiden boekhouding, die ervoor moeten zorgen dat de compensatie verenigbaar is met de communautaire staatssteunregels. Voorts voorziet deze verordening in nieuwe, gedetailleerde procedures voor een controle van deze betalingen door de Commissie. Daarom dient de overeenkomstig deze verordening betaalde compensatie vrijgesteld te blijven van de kennisgevingsprocedure.
- (28) Om de werking van deze verordening te verbeteren aan de hand van de opgedane ervaring dient de Commissie verslag uit te brengen over het effect van de communautaire wetgeving en de toepassing van deze verordening.
- (29) Aangezien de bevoegde instanties in de lidstaten en de exploitanten tijd nodig zullen hebben om zich aan de bepalingen van deze verordening aan te passen, dient ruimte te worden geschapen voor overgangsregelingen.
- (30) Op grond van internationale verplichtingen van de Gemeenschap zijn de openbaarvervoermarkten van de lidstaten onder bepaalde omstandigheden toegankelijk voor bepaalde exploitanten uit derde landen. De onderhavige verordening beperkt deze toegang niet.
- (31) Verordening (EEG) nr. 1191/69 wordt vervangen door de onderhavige verordening en moet daarom worden ingetrokken.

⁽¹⁾ PB L 61 van 5.3.1977, blz. 26, gewijzigd bij Richtlijn 98/50/EG (PB L 201 van 17.7.1998, blz. 88).

⁽²⁾ Verordening (EG) nr. 659/1999 (PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1).

(32) Verordening (EEG) nr. 1107/70 van de Raad van 4 juni 1970 betreffende de steunmaatregelen op het gebied van het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren ⁽¹⁾, bevat een bepaling betreffende vergoeding en wegens uit de verrichting van een openbare dienst voortvloeiende verplichtingen. Deze bepaling, die uitdrukkelijk vooruitloopt op de inwerkingtreding van nieuwe communautaire regels, is nu overbodig, en moet worden geschrapt,

HEBLEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

TOEPASSINGSGBIED EN DEFINITIES

Artikel 1

Toepassingsgebied

Deze verordening is van toepassing op de nationale en internationale exploitatie van openbaar personenvervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren. Zij bepaalt onder welke voorwaarden de bevoegde instanties aan vervoerexploitanten een compensatie kunnen toekennen voor de gemaakte kosten wegens het voldoen aan openbare-diensteisen, en onder welke voorwaarden zij exclusieve rechten kunnen verlenen voor de exploitatie van openbaar personenvervoer, daarbij in aanmerking nemend dat gewettigde dienstdoelstellingen van de openbare dienstverlening moeten worden nagestreefd in het kader van gereguleerde mededinging.

Artikel 2

Verhouding tot de wetgeving inzake het plaatsen van overheidsopdrachten

Deze verordening laat de uit de Richtlijnen 92/50/EEG en 93/38/EEG voortvloeiende verplichtingen van de bevoegde instanties onverlet.

Wanneer een van deze richtlijnen de aanbesteding van een openbaredienstcontract verplicht stelt, zijn de artikelen 6, lid 1, 7, 8, 12, 13, leden 1 en 2, en 14 van deze verordening niet van toepassing op de gunning van dat contract.

Artikel 3

Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a) „bevoegde instantie”: een overheidslichaam dat bevoegd is op te treden op markten voor openbaar personenvervoer, dan wel een ander lichaam waaraan deze overheidsbevoegdheid is verleend;
- b) „onderhandse gunning”: de gunning van een contract aan een willekeurige exploitant volgens een procedure waaraan geen andere exploitant kan deelnemen;

c) „exclusief recht”: het recht van een exploitant om bepaalde personenvervoerdiensten op een bepaalde lijn of een bepaald net of in een bepaald gebied te exploiteren, met uitsluiting van andere potentiële exploitanten;

d) „geïntegreerde diensten”: spoor- en busdiensten die door een exploitant gecombineerd en rechtstreeks krachtens een enkel openbare-dienstcontract worden onderhouden met hetzelfde personeel met dezelfde contractuele positie, waarbij deze diensten onder een enkele exploitatierekening vallen en een gemeenschappelijke inlichtingendienst, kaartverkoop en dienstregeling hebben;

e) „exploitant”: een publiek- of privaatrechtelijke onderneming die openbaar-personeenvervoerdiensten verricht, dan wel een onderdeel van een overheidsdienst dat openbaar-personeenvervoerdiensten verricht;

f) „terugverdientijd”: de op basis van passende discontovoeten berekende periode waarin de kosten van een bedrijfsmiddel voor de exploitant, na aftrek van de wederverkoopwaarde, de netto inkomsten die de exploitant in verband met het bedrijfsmiddel zal ontvangen, met name van reizigers en van de overheid, zullen overtreffen;

g) „openbaar personenvervoer”: permanent aan het publiek aangeboden vervoer;

h) „openbare-dienstcontract”: een juridisch bindende overeenkomst tussen een bevoegde instantie en een exploitant met betrekking tot de vervulling van openbare-diensteisen. Voor de toepassing van deze verordening wordt onder een openbare-dienstcontract mede verstaan:

i) een overeenkomst vervat in een juridisch bindend besluit, dat met voorafgaande instemming van de exploitant is vastgesteld, waarbij een bevoegde instantie een exploitant met de verrichting van diensten belast; of

ii) de voorwaarden verbonden aan een door een bevoegde instantie genomen besluit om een exploitant die deel uitmaakt van dezelfde overheidsdienst met de verrichting van diensten te belasten;

i) „openbare-diensteis”: een door een bevoegde instantie vastgestelde eis die geschikte openbaar-personeenvervoerdiensten moet garanderen;

j) „waarde” van een dienst, lijn, contract, compensatieregeling of markt op het gebied van het openbaar personenvervoer: de totale inkomsten, zonder BTW, van de exploitant of exploitanten, met inbegrip van met name de door de overheid betaalde compensatie en de inkomsten uit de verkoop van vervoerbewijzen die niet aan de desbetreffende bevoegde instantie worden afgedragen.

⁽¹⁾ PB L 130 van 15.6.1970, blz. 1, laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 543/97 (PB L 84 van 26.3.1997, blz. 6).

HOOFDSTUK II

**ZORG VOOR DE KWALITEIT VAN HET OPENBAAR
PERSONENVERVOER***Artikel 4*

1. Door de toepassing van deze verordening zorgen de bevoegde instanties voor hoogwaardige en ruim beschikbare geschikte openbaar-personenvervoerdiensten door openbare-dienstcontracten te sluiten overeenkomstig Hoofdstuk III of door minimumcriteria voor de exploitatie van openbaar personenvervoer vast te stellen overeenkomstig Hoofdstuk IV.

2. Bij de beoordeling van de geschiktheid van de openbaar-personenvervoerdiensten, de omschrijving van selectie en gunningscriteria, en de gunning van openbare-dienstcontracten houden de bevoegde instanties ten minste rekening met de volgende criteria:

- a) consumentenbeschermingsfactoren, waaronder de toegankelijkheid van de diensten wat frequentie, snelheid, stiptheid en betrouwbaarheid betreft, alsmede de omvang van het net en de verstrekte informatie;
- b) de hoogte van de tarieven voor verschillende groepen gebruikers en de doorzichtigheid van de tarieven;
- c) de integratie van verschillende vervoerdiensten, met inbegrip van de integratie van informatie, kaartverkoop, dienstregelingen, consumentenrechten en overstapmogelijkheden;
- d) toegankelijkheid voor personen met beperkte mobiliteit;
- e) milieufactoren, waaronder lokale, nationale en internationale normen inzake luchtverontreiniging, geluidhinder en broeikasgassen;
- f) de evenwichtige ontwikkeling van regio's;
- g) de vervoerbehoefte van mensen in minder dicht bevolkte gebieden;
- h) de gezondheid en veiligheid van de reizigers;
- i) de vakbekwaamheid van het personeel; en
- j) de behandeling van klachten, de oplossing van geschillen tussen reizigers en exploitanten, en het verhelpen van te kortkomingen in de dienstverlening.

3. Exploitanten van openbaar-personenvervoerdiensten stellen op verzoek volledige en bijgewerkte informatie ter beschikking over dienstregelingen, tarieven en toegankelijkheid voor personen met verschillende soorten mobiliteitsbeperkingen.

Voor het verstrekken van die informatie worden alleen de marginale administratiekosten in rekening gebracht.

HOOFDSTUK III

OPENBARE-DIENSTCONTRACTEN*Artikel 5***Verplicht gebruik van openbare-dienstcontracten**

Een openbare-dienstcontract wordt gesloten voor de betaling van iedere financiële compensatie wegens kosten die aan vervulling van de openbare-diensteisen zijn verbonden, inclusief compensatie in de vorm van gebruik van middelen wanneer hiervoor kosten beneden de markttarieven worden berekend, doch met uitzondering van compensatie voor de naleving van de algemene regels voor de exploitatie van openbaar personenvervoer overeenkomstig artikel 10.

Voorts wordt een openbare-dienstcontract gesloten voor de verlening van alle exclusieve rechten.

*Artikel 6***Gunning van openbare-dienstcontracten**

Bij de gunning van openbare-dienstcontracten krachtens deze verordening moet aan de volgende eisen worden voldaan:

- a) De contracten dienen openbaar te worden aanbesteed, behoudens het bepaalde in de artikelen 7 en 8.
- b) De contracten dienen te bepalen dat de exploitant ten minste de kosten van de verrichting van de onder het openbare-dienstcontract vallende diensten zal dragen, inclusief personeelskosten, energiekosten en onderhouds- en reparatiekosten van voertuigen en rollend materieel.
- c) De contracten dienen van beperkte duur te zijn en deze duur mag niet meer dan vijf jaar belopen. In de contractduur kan evenwel de terugverdientijd worden verdisconteerd indien:
 - i) het contract de exploitant verplicht tot verschaffing van rollend spoorwagematerieel, andere technisch bijzonder geavanceerde voertuigen of infrastructuur,

mits deze bedrijfsmiddelen absoluut noodzakelijk zijn bij specifieke, geografisch afgebakende vervoerdiensten; en
 - ii) de terugverdientijd van deze bedrijfsmiddelen voor de exploitant langer is dan vijf jaar.

In dergelijke gevallen moet tevens rekening worden gehouden met het relatieve economisch belang van de waarde van de desbetreffende bedrijfsmiddelen in vergelijking met de totale geschatte waarde van de door het contract bestreken diensten.

d) De contracten dienen de exploitanten te verplichten jaarlijks voor elke lijn afzonderlijk gegevens te verstrekken over de verrichte diensten, de aangerekende tarieven en het aantal vervoerde reizigers en de ingediende klachten.

Artikel 7

Onderhandse gunning van openbare-dienstcontracten

1. De bevoegde instanties kunnen van geval tot geval besluiten tot onderhandse gunning van openbare-dienstcontracten voor spoor-, metro- of tramdiensten, indien op geen andere wijze aan de nationale of internationale veiligheidsnormen voor het vervoer per spoor kan worden voldaan.

2. De bevoegde instanties kunnen van geval tot geval, met inachtneming van het in lid 3 bepaalde besluiten tot onderhandse gunning van openbare-dienstcontracten voor spoor-, metro- of tramdiensten, indien bij een andere oplossing de instandhouding van de coördinatie tussen de exploitant en de infrastructuurbeheerder bijkomende kosten met zich zou brengen waartegenover geen bijkomende baten staan.

3. Wanneer de bevoegde instanties voornemens zijn een contract te gunnen onder de voorwaarden van bovenstaande leden 1 en 2, maken zij dat voornemen ten minste een jaar van tevoren overeenkomstig artikel 13 bekend, alsook de bewijzen en de analyse waarop zij deze voorlopige beslissing hebben gebaseerd.

4. Indien een exploitant op de dag van inwerkingtreding van deze verordening rechtstreeks geïntegreerde diensten, met inbegrip van busdiensten, verricht, en aan de voorwaarden van de leden 1 en 2 is voldaan, mag de bevoegde instantie de andere diensten van de exploitant, niet zijnde spoordiensten, bij het openbare-dienstcontract betrekken dat onderhands aan de exploitant zal worden gegund, mits de betrokken lidstaat toestemming geeft en de Commissie van dit besluit in kennis stelt, dat met redenen, met inbegrip van passende indicatoren voor een prestatievergelijking, moet worden omkleed.

5. De bevoegde instanties kunnen van geval tot geval besluiten tot onderhandse gunning van openbare-dienstcontracten voor diensten met een geschatte gemiddelde jaarlijkse waarde van ten hoogste 400 000 euro. Indien een bevoegde instantie al haar openbare-diensteisen in één enkel openbare-dienstcontract opneemt, mag zij besluiten tot onderhandse gunning van dit openbare-dienstcontract, mits de geschatte gemiddelde waarde op jaarbasis minder dan 800 000 euro bedraagt.

Een eis betreffende een pakket diensten mag niet worden opgesplitst om een aanbesteding te ontlopen.

(6) Indien een exploitant met een nieuw initiatief komt, dat voorziet in een dienst waar er nog geen is, mag de bevoegde instantie het exclusieve recht om deze nieuwe dienst te verrichten onderhands aan de exploitant gunnen, mits de dienst

niet voor financiële compensatie in aanmerking komt op grond van een openbare-dienstcontract.

Een dienst kan slechts eenmaal het voorwerp zijn van een onderhandse gunning van een openbare-dienstcontract overeenkomstig de voorgaande alinea.

Artikel 8

Gunning van openbare-dienstcontracten op basis van kwaliteitsvergelijking

Een bevoegde instantie kan een openbare-dienstcontract voor een tot één afzonderlijke lijn beperkte dienst die niet voor financiële compensatie in aanmerking komt op grond van een openbare-dienstcontract, zonder openbare aanbesteding gunnen, mits:

- a) er een uitnodiging tot indiening van voorstellen is gepubliceerd; en
- b) de instantie door vergelijking van de kwaliteit van de binnengekomen voorstellen de exploitant of exploitanten heeft geselecteerd die het publiek de beste dienst zal of zullen bieden.

Artikel 9

Garanties

1. Een bevoegde instantie kan eisen dat de geselecteerde exploitant een bepaald gedeelte van de onder het contract vallende diensten uitbestedt aan derden met wie hij niet is gelieerd. Deze eis tot onderaanbesteding mag niet meer dan de helft van de waarde van de onder het contract vallende diensten betreffen.

2. Een bevoegde instantie kan besluiten geen openbare-dienstcontracten te gunnen aan een exploitant, indien deze als gevolg daarvan meer dan een kwart van de desbetreffende openbaar-personenvervoermarkt in handen zou krijgen.

3. Indien een openbare-dienstcontract een exclusief recht omvat, kan de bevoegde instantie van de geselecteerde exploitant eisen dat hij het reeds eerder in de diensten werkzame personeel de rechten aanbiedt die het genoten zou hebben, indien een overdracht in de zin van Richtlijn 77/187/EEG had plaatsgevonden. De instantie verstrekt een personeelslijst en een gedetailleerd overzicht van hun contractuele rechten.

4. De bevoegde instanties kunnen van een geselecteerde exploitant eisen dat hij zich in de betrokken lidstaat vestigt, behalve wanneer de ingevolge artikel 71 van het Verdrag vastgestelde communautaire wetgeving vrijheid van dienstverlening voorschrijft. De bevoegde instanties die openbare-dienstcontracten gunnen, mogen potentiële exploitanten die in andere lidstaten zijn gevestigd niet discrimineren op grond van het feit dat zij nog niet in de desbetreffende lidstaat zijn gevestigd of dat hun nog geen voor de exploitatie van de diensten vereiste vergunning is verleend.

5. Indien de bevoegde instanties een van de voorwaarden van leden 1 tot en met 4 toepassen, stellen zij potentiële exploitanten bij het begin van de procedure voor de gunning van het openbare-dienstcontract in kennis van alle van belang zijnde bijzonderheden.

HOOFDSTUK IV

MINIMUMCRITERIA VOOR DE EXPLOITATIE VAN OPENBAAR PERSONENVERVOER

Artikel 10

Onverminderd overeenkomstig Deel III gesloten openbare-dienstcontracten, kunnen de bevoegde instanties algemene regels of minimumcriteria vaststellen die door alle exploitanten moeten worden nageleefd. Deze regels of criteria dienen zonder onderscheid te worden toegepast op alle vervoerdiensten van gelijke aard binnen het geografisch gebied waarvoor de instantie verantwoordelijk is. Deze regels of minimumcriteria kunnen mede betrekking hebben op compensatie voor de kosten wegens de naleving daarvan, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) indien een regel of criterium de tarieven beperkt, mag deze beperking alleen voor bepaalde categorieën reizigers gelden;
- b) het bedrag aan compensatie dat door een exploitant in een jaar wordt ontvangen in het door de regel of het criterium bestreken gebied mag niet hoger zijn dan een vijfde van de waarde van de door die exploitant in dat gebied aangeboden diensten; en
- c) de compensatie is zonder onderscheid beschikbaar voor alle exploitanten.

HOOFDSTUK V

PROCEDUREKWESTIES

Artikel 11

Kennisgeving

De compensatie die overeenkomstig deze verordening wordt betaald, is vrijgesteld van de kennisgevingsprocedure van artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag.

Artikel 12

Gunningsprocedures

1. De voor de aanbesteding of kwaliteitsvergelijking vastgestelde procedure dient eerlijk, openbaar en niet-discriminerend te zijn.
2. Deze procedure omvat publicatie overeenkomstig artikel 13.
3. Ingeval van openbare aanbesteding dient de procedure de volgende elementen te omvatten:

- a) selectiecriteria die, rekening houdend met de criteria van artikel 4, lid 2, de minimumeisen van de instantie omschrijven;
- b) gunningscriteria die, rekening houdend met de criteria van artikel 4, lid 2, de overwegingen aangeven waarop de instantie zich bij haar keuze tussen de offertes die aan de selectiecriteria voldoen baseert; en
- c) technische specificaties die de openbare-diensteisen omschrijven waarop het contract betrekking heeft, en de bedrijfsmiddelen noemen die ter beschikking van de gekozen inschrijver moeten worden gesteld, onder vermelding van de daaraan verbonden voorwaarden.

Tussen de verzending van de oproep tot inschrijving en de uiterste datum van ontvangst van offertes moeten ten minste 52 dagen liggen.

4. De informatie die de bevoegde instanties aan potentiële exploitanten verschaffen, omvat mede de op grond van openbare-dienstcontracten in hun bezit zijnde relevante gegevens over de diensten, tarieven en aantallen reizigers over de afgelopen vijf jaar.

Artikel 13

Transparantie

1. Bekendmakingen, besluiten en voorlopige besluiten overeenkomstig deze verordening dienen op passende wijze te worden gepubliceerd; besluiten en voorlopige besluiten dienen met redenen te worden omkleed.
2. De bevoegde instanties dienen de bekendmakingen en besluiten betreffende openbare-dienstcontracten en compensatieregelingen met een geschatte waarde van ten minste 400 000 EUR, respectievelijk van ten minste 800 000 EUR, langs de meest geëigende kanalen aan het Bureau voor Officiële Publicaties der Europese Gemeenschappen toe te zenden met het oog op publicatie in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Het hoogste in het voorgaande lid genoemde minimumbedrag is slechts van toepassing indien een bevoegde instantie al haar openbare-diensteisen in een enkel openbare-dienstcontract heeft opgenomen.

3. De bevoegde instanties dienen op verzoek de volgende gegevens te verstrekken:
 - a) de bepalingen van elk openbare-dienstcontract dat zij hebben gegund,
 - b) de bepalingen van alle algemene regels inzake de exploitatie van openbaar vervoer die zij hebben vastgesteld, en
 - c) de gegevens over diensten, tarieven en reizigersaantallen van exploitanten die zij in het kader van openbare-dienstcontracten in hun bezit hebben.

4. De instanties bewaren de dossiers inzake alle gunningsprocedures voor openbare-dienstcontracten, gedurende ten minste 10 jaar op een wijze die hen in staat stelt hun beslissingen op een later tijdstip te rechtvaardigen. Zij dienen op verzoek van belanghebbenden uittreksels uit deze dossiers ter beschikking te stellen.

5. De lidstaten zenden de Commissie jaarlijks tegen het einde van de maand maart het volgende toe:

- a) een overzicht over het afgelopen jaar van het aantal, de geschatte waarde, en de geldigheidsduur van de openbare-dienstcontracten die de bevoegde instanties hebben gegund, uitgesplitst naar spoor, bus en binnenvaartdiensten en naar op aanbesteding, na kwaliteitsvergelijking en onderhands gegunde contracten; en
- b) een overzicht van het toepassingsgebied en de inhoud van de algemene regels of minimumcriteria die het afgelopen jaar van kracht waren en waarvoor compensatie is gegeven, alsmede het aan compensatie betaalde bedrag.

Artikel 14

Beroep

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de exploitanten en andere belanghebbenden bij een publiekrechtelijke instantie beroep kunnen instellen tegen op grond van deze verordening genomen besluiten en voorlopige besluiten van bevoegde instanties. Deze instantie dient ten aanzien van haar organisatie, financiering, juridische structuur en besluitvorming onafhankelijk te zijn van alle betrokken bevoegde instanties en alle exploitanten.

2. Beroepsinstanties zijn bevoegd om relevante informatie op te vragen bij bevoegde instanties, ondernemingen en elke betrokken derde in de betrokken lidstaat. Deze informatie moet zo spoedig mogelijk worden verschaft.

3. De beroepsinstanties doen over elke klacht uitspraak en nemen maatregelen om de situatie te verhelpen binnen maximaal twee maanden na ontvangst van alle informatie.

4. Onverminderd lid 5 zijn de beslissingen van beroepsinstanties bindend voor alle partijen op wie deze beslissingen betrekking hebben.

5. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de beslissingen van de beroepsinstanties vatbaar zijn voor rechterlijke toetsing.

Artikel 15

Boekhoudkundige bepalingen

1. Diensten die vallen onder openbare-dienstcontracten die met een bepaalde bevoegde instantie zijn gesloten, worden voor boekhoudkundige doeleinden als een afzonderlijke activiteit be-

schouwd en als afzonderlijke boekhoudafdeling behandeld, los van andere activiteiten die de onderneming verricht, ongeacht of deze activiteiten al dan niet verband houden met personenvervoer.

2. Elke boekhoudafdeling moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- a) van de bedrijfsactiviteiten wordt een afzonderlijke boekhouding bijgehouden;
- b) de overheadkosten, activa en passiva van de onderscheiden activiteiten worden geboekt volgens het werkelijke gebruik daarvan;
- c) de calculatiebeginselen volgens welke een afzonderlijke boekhouding wordt gevoerd, moeten duidelijk zijn vastgesteld;
- d) voor elke activiteit moeten de uitgaven worden gedekt door de bedrijfsinkomsten van de betrokken diensten en de betalingen van de overheid ter compensatie van de kosten van het voldoen aan de desbetreffende openbare-diensteisen, met uitsluiting van de mogelijkheid dat middelen naar een andere activiteit worden overgeheveld.

3. Exploitanten die compensatie ontvangen voor het voldoen aan de minimumcriteria bij de exploitatie van vervoersdiensten overeenkomstig artikel 10 vermelden in hun boekhouding afzonderlijk de kosten die zij maken bij het voldoen aan de desbetreffende algemene regel of criteria, de extra inkomsten die worden verkregen door het voldoen aan de regel of de criteria, en de uitgekeerde compensatie. De betaalde compensatie en de verkregen extra inkomsten moeten de gemaakte kosten dekken, met uitsluiting van de mogelijkheid dat middelen worden overgeheveld naar een andere activiteit die niet aan de desbetreffende regel of criteria is onderworpen.

HOOFDSTUK VI

SLOTBEPALINGEN

Artikel 16

Compensatie

Uitgezonderd in het geval van bij openbare aanbesteding gegunde openbare-dienstcontracten mogen de bevoegde instanties in geen geval meer compensatie geven of minder strenge procedures toepassen dan vereist is volgens de regels van Bijlage I.

Artikel 17

Overgangsmatregelen

1. De lidstaten treffen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat niet overeenkomstig de bepalingen van deze verordening ten uitvoer gelegde regelingen, contracten of overeenkomsten binnen drie jaar na de inwerkingtreding van de verordening niet meer geldig zijn.

2. Indien een exploitant op de dag van inwerkingtreding van deze verordening op grond van een openbare-dienstcontract in spoorweginfrastructuur moet investeren, en de terugverdientijd van deze infrastructuur nog meer dan drie jaar duurt, mag de bevoegde instantie de in lid 1 vastgestelde overgangperiode van drie jaar met ten hoogste drie jaar verlengen, rekening houdende met genoemde terugverdientijd en het relatieve economisch belang van de desbetreffende activa in vergelijking met de totale geschatte waarde van de onder het contract vallende diensten.

3. Tot de dag waarop de geldigheid van de in de leden 1 en 2 bedoelde regelingen, contracten en overeenkomsten eindigt, blijven zij alle onderworpen aan de bepalingen van Verordening (EEG) 1191/69 die daarop vóór de inwerkingtreding van deze verordening van toepassing waren.

Artikel 18

Exploitanten uit de in Bijlage II genoemde landen

Voor de toepassing van deze verordening en onverminderd artikel 9, lid 4, worden exploitanten uit de in Bijlage II genoemde landen behandeld als ondernemingen uit de Gemeenschap, overeenkomstig de bepalingen en voorwaarden van de overeenkomst tussen elk van deze landen en de Gemeenschap. De Commissie zal, indien veranderingen in de internationale verplichtingen van de Gemeenschap dit vereisen, deze bijlage bijwerken door middel van plaatsing van een bericht in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* (L-reeks).

Artikel 19

Toezicht door de Commissie

1. De lidstaten raadplegen de Commissie over alle wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen die nodig zijn voor de uitvoering van deze verordening.

2. De Commissie brengt binnen vijf jaar na de inwerkingtreding een verslag uit over de wijze waarop deze verordening in de lidstaten is toegepast en over de gevolgen daarvan voor de reizigers, en stelt indien nodig wijzigingen van de verordening voor. Dit verslag dient ook een onderzoek naar de werking van de vrijstelling krachtens artikel 7, lid 4, te omvatten.

Artikel 20

Intrekking en wijziging

1. Verordening (EEG) nr. 1191/69 wordt ingetrokken.

2. Artikel 3, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 1107/70 wordt geschrapt.

Artikel 21

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

BIJLAGE I

Regels die voor compensatie gelden wanneer er geen open aanbesteding heeft plaatsgevonden

1. Wanneer een bevoegde instantie een exploitant financiële compensatie geeft voor de vervulling van een openbare-diensteis overeenkomstig deze verordening, en de compensatie niet wordt ontleend aan een bij open aanbesteding gegund openbare-dienstcontract, mag het bedrag van deze compensatie niet meer bedragen dan het netto financieel effect van de vervulling van de openbare-diensteis, als berekend overeenkomstig de regels van deze bijlage.
2. Het netto financieel effect is de som van:
 - (i) de effecten van de vervulling van de openbare-diensteis op de uitgaven van de exploitant (ontgane kosten met aftrek van gemaakte kosten); en
 - (ii) de effecten van de vervulling van de openbare-diensteis op de inkomsten van de exploitant (extra inkomsten met aftrek van gedeerde inkomsten).
3. Bij de bepaling van het netto financieel effect moet rekening worden gehouden met de effecten van de vervulling van de openbare-diensteis op het totaal van de activiteiten van de exploitant.
4. Het netto financieel effect wordt berekend door de situatie waarin de openbare-diensteis wordt vervuld te vergelijken met de situatie die zich zou hebben voorgedaan, als de eis niet zou zijn vervuld en de onder de eis vallende diensten op commerciële basis zouden zijn geëxploiteerd.
5. Voor de situatie die zich zou hebben voorgedaan als de openbare-diensteis niet zou zijn vervuld (het geijkte geval) moeten schattingen worden gemaakt van de tarieven, de aantallen reizigers en de kosten.
6. Het referentiegeval kan worden berekend:
 - (i) op basis van gegevens over de situatie die bestond voordat de vervulling van de openbare-diensteis door de exploitant begon, tenzij als gevolg van sterk veranderde omstandigheden een afleiding van de huidige tarieven, reizigersaantallen en kosten uit deze situatie niet meer betrouwbaar is; of

(ii) door vergelijking met gegevens over vergelijkbare commercieel geëxploiteerde diensten; of

(iii) door raming van de kosten van en de vraag naar de diensten.

Bij de berekening van het referentiegeval moet naar behoren rekening worden gehouden met de ontwikkelingen op de betreffende vervoermarkt.

7. Bij de berekening van de effecten van vervulling van een openbare-diensteis op de inkomsten moet vooral rekening worden gehouden met wijzigingen van tarieven en reizigersaantallen. Er moet ook rekening worden gehouden met het effect van de vervulling van de eis, en de daaruit voortvloeiende veranderingen wat betreft kwaliteit, kwantiteit en prijs van de geleverde diensten, op de vraag naar vervoerdiensten. De schatting mag zich niet beperken tot het deel van het net waar de rechtstreekse vervulling van de eis plaatsvindt, maar dient ook effecten op andere delen van het net te omvatten.
8. De berekening van de effecten van vervulling van een openbare-diensteis op de kosten moet corresponderen met de berekening van de effecten op de inkomsten. Indien de eis slechts voor enkele van de door een exploitant verzorgde diensten geldt, moeten gemeenschappelijke kosten zoals overheadkosten over deze en de overige diensten worden omgeslagen naar verhouding van de waarde van ieder dienstenpakket.
9. De uit het vervullen van verplichtingen voortvloeiende kosten worden berekend op basis van efficiënt beheer door de exploitant en de levering van vervoerdiensten van behoorlijke kwaliteit.

Het bedrag van de compensatie wordt vooraf vastgesteld voor de duur van het contract of de compensatieregeling, met dien verstande dat het contract of de regeling kan voorzien in een aanpassing van het compensatiebedrag op basis van vooraf bepaalde factoren. De compensatiebedragen blijven in ieder geval onveranderd gedurende een periode van minstens een jaar.

Er mag alleen compensatie voor de naleving van openbare-diensteisen worden gegeven, indien de betreffende exploitant, als hij zich door zijn eigen commerciële belangen zou laten leiden, en compensatie ontbrak, de eis niet, niet in dezelfde mate of onder dezelfde voorwaarden zou vervullen.

BIJLAGE II

De uit volgende landen afkomstige exploitanten zullen overeenkomstig artikel 18 voor de toepassing van deze verordening als communautaire ondernemingen worden behandeld

Bulgarije, Tsjechische Republiek, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slowakije, Slovenië.
